

Journal of Spatial Planning and Design

Mekansal Planlama ve Tasarım Dergisi

KÖPRÜKÖYÜ (KIRIKKALE)'NÜN SÜRDÜRÜLEBİLİR TURİZM OLANAKLARININ BELİRLENMESİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

(KOPRUKOY (KIRIKKALE) AS TOURISTIC VILLAGE ENTERPRISES INVESTIGATION OF POSSIBILITIES FOR EVALUATION)

Mahire ÖZÇALIK¹, Meryem Bihter BİNGÜL BULUT², Tuba Gizem AYDOĞAN³

²Kırıkkale Üniversitesi Güzel Sanat Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Kırıkkale/Türkiye
mahira.me@gmail.com: ORCID: 0000-0002-6420-4358

²Kırıkkale Üniversitesi Güzel Sanat Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Kırıkkale/Türkiye
mbbingul@gmail.com, ORCID: 0000-0003-4496-8198

³Kırıkkale Üniversitesi Güzel Sanat Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Kırıkkale/Türkiye
tubagizem92@gmail.com ORCID: 0000-0003-0717-4751

Doi: <https://doi.org/10.53463/splandes.2021000086>

Corresponding Author/İletişim yazarı: Mahire ÖZÇALIK

E-mail: mahira.me@gmail.com

ÖZET

Turizmin, ister ulusal düzeyde ister yerel düzeyde olsun, ekonomik ve sosyal açıdan fayda sağlamanın ötesinde doğal çevrenin, kültürel mirasın korunmasında, sürdürülebilir turizm anlayışına katkı sağlamada, bir yörenin, bölgenin ve hatta ülkenin tanıtımında önemli katkıları bulunmaktadır. Kırsal turizmin çeşitlendirilmesi bağlamında kırsal yerleşimler, farklı iklim tiplerinin ve topoğrafik şartların etkili olduğu geleneksel sivil mimari örnekleri sergilemeleri yanında sosyal ve ekonomik yapının biçimlendirdiği dış mekan kullanımlarına ve farklı yapılanmalara sahiptir. Köylerin sahip olduğu tüm bu özellikler doğrultusunda bu bölgelerin çevreleriyle birlikte kırsal turizm için konu teşkil etmesi, köye, köyün yer aldığı bölgeye ülkeye ve hatta ekonomisine çok yönlü (sosyal, ekonomik, ekolojik ve korumacı yaklaşımlar) katkıları vardır. Bu çalışmada, Kızılırmak Delta'sında ve Tarihi İpek Yolu üzerinde yer almakta olan Köprüköy ile ilgili elde edilen doğal ve kültürel kaynak değerleri paralelinde köy ve yakın çevresi için turizm için veri olabilecek ve kırsal turizm geliştirilmesinde çok önemli girdiler sağlayacak olan kırsal yerleşmelerin turizm potansiyeli değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Köprüköy (Kırıkkale), Turizm, Sürdürülebilir Turizm, Kırsal Turizm

ABSTRACT

In addition to providing economic and social benefits, whether at national or local level, tourism has significant contributions in protecting the natural environment, cultural heritage, contributing to the understanding of sustainable tourism, and promoting a region, region and even a country. In the context of diversification of rural tourism, rural settlements exhibit traditional civil architecture examples where different climate types and topographic conditions are effective, as well as outdoor uses and different structures shaped by the social and economic structure. In line with all these characteristics of the villages, these regions constitute a subject for rural tourism together with their surroundings, and they contribute to the village, the region where the village is located, the country and even the economy, multi-faceted (social, economic, ecological and protective approaches). In this study, the tourism potential of rural settlements, which can be data for tourism for the village and its immediate surroundings and provide very important inputs in the development of rural tourism, in parallel with the natural and cultural resource values obtained about Köprüköy, which is located on the Kızılırmak Delta and on the Historical Silk Road, will be evaluated.

Keywords: Koprukoy (Kırıkkale), Tourism, Sustainable Tourism, Rural Tourism

1. GİRİŞ

Günümüzde yaşanan sanayileşme, kentleşme, diğer ekonomik ve sosyal değişimler kırsal alanların geçmişte ihmal edilse de günümüzde turizm talebinin bu alanlara yönelmesinin bir sonucu olarak yeni cazibe merkezleri olma konumuna gelmektedir. Turizm talebi kıyılardan uzaklaşarak daha geleneksel, doğal, otantik, geleneksel kültür öğelerinin bulunduğu kırsal alanlara yönelmektedir. Kırsal alanlarda bulunan kaynakların turizm talebine uyarlanarak değerlendirilmesi ise talebin yöneldiği alanlarda sürdürülebilir kırsal turizm modeli geliştirilmesini gerektirmektedir (Çetin vd. 2017).

Navarro vd., (2015)'e göre sürdürülebilirlik ise ekonomik, sosyo-kültürel ve çevresel sürdürülebilirlikten ibarettir. Lane'e göre (2005) sürdürülebilirlik ise, yerli halkın kültür ve karakterini, doğal habitatları, kırsal ekonomiyi ve kalıcı bir turizm endüstrisini sürdürmekten ibarettir. Karaman (1996) sürdürülebilirliği şöyle tanımlamaktadır: bir toplumun, ekosistemin ya da sürekliliği olan herhangi bir sistemin işerini sistemin ana kaynaklarına aşırı yüklenmeden devam ettirebilme yeteneğidir. Sürdürülebilir turizm ise, Inskeep (1991)'e göre sürdürülebilir kalkınmadan gelen ve bunu turizme uygulama anlamını içeren bir terimdir.

Çevreyi korumayı ve yaşam koşullarını iyileştirmeyi amaçlayan yaklaşım, bölgeye özgü turizm kaynaklarının ve bu kaynakların çekiciliğinin korunmasında talep yönetimine önem vermektedir (Ayaş,2007). Kızılırmak deltasında Köprüköyü tarihte eski ipek yolu üzerinde seyahat eden çeşitli devlet ve ticaret adamları, seyyahlar, misyonerlerin konaklama güzergahı olduğu bilinmektedir. Yaşam koşullarımızın iyileşmesi çevrenin sürdürülebilir şekilde planlanıp tasarlanması ile mümkün olabilecektir. Kırsal alanlar insanların temel besin ihtiyaçlarının karşılanmasında önemli rol oynamaktadır. Turizm potansiyelinin belirlenmesinde en iyi stratejilerin geliştirilmesi önem arz etmektedir. Bu çalışmada, Sürdürülebilir turizm olanaklarının belirlenmesi için öncelikle kaynak analizinin yapılması, mevcut durumun daha iyi anlaşılması yönünden yol gösterici olabileceği dikkate alınarak, bu bağlamda SWOT analizi yapılmıştır ve Köprüköyü ile ilgili sürdürülebilir turizm olanakları ortaya konulmaya çalışılmıştır.

2. MATERYAL ve YÖNTEM

Çalışma alanının materyalını Kırıkkale il sınırları içerisinde bulunan keskin ilçesine bağlı Köprüköyü oluşturmaktadır. Büyük oranda düz bir arazi yapısına sahip olan çalışma alanı yapısal karakteristik olarak tarımsal alanlardan söz etmek mümkündür. İnsanların geçim kaynağını tarım ve hayvancılık oluşturmaktadır. Nüfus verilerine göre köyde toplam 604 kişinin yaşamını sürdürmekte olduğu bilinmektedir. Çalışmada, öncelikle alan ile ilgili literatür taraması yapılmıştır. Sonraki aşamada literatürün analitik etüdüne yer verilerek veri tabanı oluşturulmuştur ve hedef belirlemeye çalışılmıştır. Belirlenen hedefler doğrultusunda alan ile ilgili SWOT analizi yapılarak köprüköyü'nün sürdürülebilir turizm olanakları belirlenmeye çalışılmıştır ve çevredeki alternatif turizm olanakları da değerlendirilerek Köprüköyü ve yakın çevresi sürdürülebilir turizm potansiyeli açısından bütüncül bir bakış açısıyla ele alınmıştır ve durum analizi yapılmıştır.

3. BULGULAR VE TARTIŞMA

3.1. Köprüköyü'nde sürdürülebilir turizm olanaklarının belirlenmesi yaklaşımı

Turizm; ekonomik, çevresel ve sosyal olmak üzere bir takım sürdürülebilir temel kriterler içerir. Turizmi geliştirmek bu kriterlerin değerlendirilebilmesi için gerekliliktir. Weaver (2014)'in dediği gibi turizmin gelişmesi sürdürülebilirlik ilkelerine dayanmaktadır. Turizm yerel ya da ulusal olsun veya uluslararası olsun, ekonominin büyümesi ve kalkınması için temel oluşturan

bir ekonomik dalı temsil eder. Rozman vd. (2009)'a göre kırsal alanlardaki turizm, bu alanların kalkınması için bir araç olarak kabul edilmektedir.

Köprüköyü'nün Kızılırmak deltasında ve tarihi ipek yolu güzergahında bulunmasına rağmen kuruluşu ile ilgili kesin bir bilgi yoktur. Fakat yakınında bulunan Çeşnigir köprüsü ile yapım tarihinin aynı olduğu bilinmektedir (URL1).

İnceleme alanı, İç Anadolu step mntıkasına dahildir. Bitki özelliğide step bölgenin karakteristik bitki topluluğuna sahip olup, step bitkilerinden Süsenler (*Crocus ancyrensis*), Zambak gillerin bazı çeşitleri (*Ornithogalum, gagea, Muscaru*), Karanfiller (*Saponaria Prostrata*), Haçlı çiçekliler (*Alyssum tortuosum*), Yavşan otu (*Artemisia*), kar diken (i>Acantholimon), Devedikeni (*Alhagi Camelorum*), Sığır kuyruğu (*Verbascum lasianthum*), Adaçayı (*Salviasclarea*), Sütleğenler (*Eupharbiaticlaria*), Çan çiçekleri (*Artemisia fragans*), Keven (*Astragalus*), üzerlik otu (*Peganum harmala*), kayaların üzerinde taş yosunları (licken) bulunur(Köksal, 2015).

Köprüköyü'nün iç Anadolu step bölgesinde yer alan Kırıkkale'ye bağlı bir köydür ve turizm potansiyeli bakımından oldukça önemli bir yere sahiptir:

- Uzunluğu 1151 km olan kızılırmak güney-batı istikametinde akmakta olup, güneyde, kaldırım köyünden Köprüköyü'ne kadar devam eden kısmında ırmak, geniş bir yatakta, menderesler çizerek akar. Kaldırım ile Köprüköyü'nün arasında kızılıрмаğın yatağı takriben 200 metredir. Doğuya doğru çizmiş olduğu tasviye eğrisi ise 300-400 metreyi bulur (A.Köksal 2015:221).
- Bölge arazisi Kızılırmak deltasından verimli topraklara sahip olmasından dolayı; bağcılık, seracılık, meyvecilik, besicilik, sütçülük ve tatlı su balıkçılığı için elverişlidir.
- Köprüköyü'nde sulama sistemi olmadığından dolayı arazinin büyük çoğunluğu kıraç arazidir. Arazinin kıraç olmasından dolayı bir yıl buğday ve arpa ekilmektedir. 2.yılsa mercimek ve nuhut gibi bakliyatların hasadının işçilik gerektirmesi ve işçilik maliyetinin yüksek olması nedeniyle kıraç tarlalar nasada bırakılmaktadır. Irmak kenarındaki tarlalarda mısır ekilmekte ve slaj olarak biçilmektedir.
- Köprüköy, kendisiyle aynı dönemde (büyük Selçuklu döneminde) kızılırmak deltasında ve tarihi ipek yolu üzerinde kurulduğu tahmin edilen Çeşnigir köprüsünün yanı başında yer almakta olup, Çeşnigir köprüsündeki güzel manzara seyir terasları ve harika ve doğal manzaraya sahip eşsiz görüntüleri, yürüyüş yolları, çardaklar ve kanyona kuş bakışı bakabilecek terasların mevcut olması Köprüköyü'nün turistik açıdan değerlendirilebilmesine olanak sunmaktadır. Bu tür alanlar doğal güzellikleri bir arada barındıran nadir beldelerden bir tanesidir.

3.2. Köprüköyü'nün SWOT analizi

SWOT analizi, bölgenin güçlü ve zayıf yönlerini belirlemekte ve dış çevreden kaynaklanan fırsat ve tehditleri saptamakta kullanılan bir tekniktir. Gerek sürdürülebilir turizm olanaklarının belirlenmesi ve gerek herhangi bir planlama kararının verilmesinden önce kaynak analizinin yapılması mevcut durumun anlaşılması için işimizi kolaylaşmasına yardımcı olacaktır. Bu çerçevede Köprüköyü'ne yönelik SWOT analizi yapılarak alanın sürdürülebilir turizme yönelik olanakları belirlenmeye çalışılacaktır.

Çizelge 1 Köprüköyü Sürdürülebilir Turizm Olanaklarının Belirlenmesine Yönelik SWOT Analizi

Güçlü Yönler	Zayıf Yönler
• Tarihsel geçmişi	• Finansman sorunları • Köy ile ilgili bilgi yetersizliği

• Kırsal turizm için doğal kaynaklara sahip olması • Ankaya'ya yakın olması • Tarihi ipek yolu güzergahında yer alması • Kızılırmak deltasında bulunması • Çeşnigir köprüsünün hemen yakınında yer alması • İlkokulun olması • Coğrafi konum • Zengin bir doğal bitki örtüsü	• İş gücü yetersizliği • Turizme yönelik planın olmaması • Kent merkezlerine göç • Halka refah sağlayacak sosyal aktivitelerin olmaması • Örgütlenme eksikliği
Fırsatlar • Kırsal turizmin giderek önem kazanması • Turizmle ilgili kurumsal teşviklerin bulunması • Yerel yönetimlerin turizm çalışmalarına yönelik ilgisi • Bölgenin farklı turistik aktivitelere olanak sağlaması • Ankara'ya yakınlığı • Pazara sunulabilecek bir çok ürünün yetişebilecek iklim koşuluna sahip olması • Alternatif turizm türleri için potansiyelin yüksekliği • Yerel halka yeni iş ve gelir fırsatı sağlama olanağı	Tehditler • Bilinçsiz tarım ve hayvancılık faaliyetleri • Kontrolsüz yaşanan çevre tahribatları • Bilinçsiz yapılaşma • Bölgenin tanınmamış olması • 1.derece deprem bölgesi içinde olması

Köprüküyü sürdürülebilir turizm açısından güçlü yönleri fazla, zayıf yönleri az olan bir yerleşim yeridir. SWOT analizi çerçevesinde yapılan değerlendirmeler çerçevesinde, bölgenin coğrafi konumu, doğal özellikler ve tarihi özellikleri kullanılarak, güçlü bir marka kimliği oluşturulmalıdır ve sürdürülmelidir. Bunun için kaynaklar etkin kullanılmalıdır. Tüketicie güvenilir ve kaliteli ürün sunulmalıdır. Turizmin gelişmesi için yatırımların daha etkin bir biçimde gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Dolayısıyla, turizm yatırımlarının etkinliğini artırmak için, turizm yatırımlarının güçlü ve zayıf yönlerinin belirlenip etkin bir şekilde yararlanmak; geleceğe yönelik fırsatlar ve tehditlerin masaya yatırılıp, etkisinin yok edilmesi yada en aza indirilmesi yönünde çalışmalar yapmak gerekmektedir.

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Turizm pek çok ulusal ve yerel ekonomi açısından önem arz etmektedir. Sadece maddi açıdan değil, insanların yaşam kalitesini arttırma, sosyalleşme, sağlık ve öğrenme gibi sayısız katkılarının bulunduğu bilinmektedir. Bu katkılar ise, turizm taleplerinde farklılıkları meydana getirmektedir.

Köprüköy tarihi, kültürel değerleri ve doğal güzellikleri ile, sürdürülebilir turizm olanakları için elverişlidir. Köprüköyün sahip olduğu tarihi yapılar, bulunduğu konumu ile kültür turizminin geliştirilebileceği bir bölgededir. Turizm faaliyetlerinin uzun vadede sürdürülebilir olabilmesi için varsa ulaşım sorunları aşılması ve tanıtım faaliyetlerinin etkinliğine özen gösterilmelidir. Çevresel, sosyal sorunların ortaya çıkmaması için geniş kapsamlı olarak planlanması, yönetilmesi ve izlenmesi gerekmektedir. Köprüköy'ndeki tarihi yapıtların restorasyonu ve bazı evlerin pansiyona dönüştürülmesi ile konaklama, yeme-içme imkanlarının geliştirilmesi, piknik ve doğa yürüyüşü için uygun alanların oluşturulması, yerel halkın kalkınmasına katkı sağlayacak el sanatları ve yöresel örneklerin sunulduğu atölyeler, markalaşma yönünde ilk adımları

oluşturabilecek yöresel ürünler değerlendirilmelidir. Mıntıka turizminin gelişmesine katkı sağlayabilecek ve gelecek kuşaklara aktarılacak doğal, tarihi ve kültürel zenginliklerin korunması öncelik hedefler arasında yer almalıdır. Doğal ve kültürel varlıkların gelecek kuşaklara da aktarılacak şekilde sürdürülebilir turizmin gelişmesine rehberlik edilmesi, turistik ürünlerin özgünlüğünün korunması, bölgenin sahip olduğu kaynakların ortaya çıkarılması ve gelişmenin bu yönde sürdürülmesi, kısacası turizm için önem arz eden ulaşım ve konaklama altyapılarının geliştirilmesinin uzun vadede köprüköyü'nün turizm olanaklarına katkı sağlayacağı ve dolaylı olarak diğer sektörleri olumlu açıdan etkileyeceği öngörülmektedir.

KAYNAKLAR

Ayaş.N., (2007)., "Çevresel Sürdürülebilir Turizm Gelişmesi", Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 9(1):59-69

Çetin.İ, Polat Üzümcü.T. ve İçöz O., (2017).,"Kırsal Alanlarda Sürdürülebilir Kırsal Turizm ve Kocaeli-Kandıra Kırsal Turizm Gelişimi Modeli, Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (ERZSOSDE) ÖS-IV:137-156.

Inskeep, E. (1991). Tourism planning; an integrated and sustainable development approach, Van Nostrand Reinhold, New York.

Köksal.A. (2015). Mevzii Coğrafya Yönünden Kırıkkale-Keskin ve Delice., 219-247., (Eriim Tarihi: 24.05.2021

http://tucaum.ankara.edu.tr/wp-content/uploads/sites/280/2015/08/cadc_ae2_6.pdf).

Karaman, A. (1996). "Sürdürülebilir turizm planlaması için ekolojik bir çerçeve; Sürdürülebilir turizm planlamasına ekolojik yaklaşım", 19. Dünya Şehircilik Günü Kolokyumu, Mimar Sinan Üniversitesi, İstanbul

Lane B. (2005). "Sustainable rural tourism strategies: A tool for development and conservation", RIAT Revista Interamericana de Ambiente y Turismo. Vol.1, número 1, Interamerican Journal of Environment and Tourism, ss.12- 18.

Navarro vd. (2015). "Sustainability Indicators of Rural Tourism from the Perspective of the Rresidents", Tourism Geographies, 17: 4, ss.586-602.

Rozman, Č., Potočnik, M., Pažek, K., Borec, A., Majkovič, D., & Bohanec, M. (2009). A multi-criteria assessment of tourist farm service quality. Tourism Management, 30(5), 629-637.

URL1.

<https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/kirikkale/gezilecekyer/cesnigir-koprusu> (Erişim Tarihi: 27.12.2021)

Weaver, D.B. (2014). Asymmetrical Dialectics of Sustainable Tourism: Toward Enlightened Mass Tourism. Journal of Travel Research, 53(2), 131-140.